

Matematika BSc Elemi matematika 3

Témák: geometria, kombinatorika és valószínűségszámítás

Kitűzött feladatok

Geometria

1. Egy ABD háromszög szögei rendre α , β , γ . Mekkora szöget zár be egymással
  - a) az A és B csúcsokból induló szögfelezők
  - b) az A és B csúcsokból induló magasságvonalak
  - c) Az A csúcsból induló szögfelező és magasságvonal.
2. Egy ABC háromszögnek adott az AB oldala, valamint tudjuk, hogy a háromszög A illetve B csúcsából induló szögfelezők 120° -os szöget zárnak be egymással. Szerkesztendő a háromszög körülírt köre!
3. Mutassa meg, hogy a háromszög ugyanazon oldalhoz tartozó szakaszfelező merőlegese és szögfelezője a körülírt körön metszi egymást.
4. Az ABC szabályos háromszög körülírt körén felvesszünk egy D pontot a C-t nem tartalmazó AB köríven. Mutassa meg, hogy a $DC = DA + DB$!
5.
  - a) Egy egyenlőszárú háromszög alapján felvett tetszőleges P pontból párhuzamosokat húzunk, melyek a szárakat X és Y pontokban metszik. Mutassa meg, hogy $PX + PY$ nem függ a P pont megválasztásától.
  - b) Egy egyenlőszárú háromszög alapjának meghosszabbításán felvett tetszőleges P pontból párhuzamosokat húzunk, melyek a szárak egyeneseit X és Y pontokban metszik. Mutassa meg, hogy $|PX - PY|$ nem függ a P pont megválasztásától.
6.
  - a) Mi azon pontok halmaza, melyek egy félegyenesről adott d távolságra vannak?
  - b) Mi azon pontok halmaza, melyek egy szakasztól adott d távolságra vannak?
  - c) Mi azon pontok halmaza, melyek szögvonaltól adott d távolságra vannak?
  - d) Mi azon pontok halmaza, melyek egy két pontból álló alakzattól adott d távolságra vannak?
  - e) Mi azon pontok halmaza, melyek egy két félegyenesből álló alakzattól adott d távolságra vannak?
  - f) Mi azon pontok halmaza, melyek egy két szakaszból álló alakzattól adott d távolságra vannak?
7. Egy ABCD rombusz AB oldalát rögzítjük, az A csúcsonál levő szögét 0-tól 180 fokig változtatjuk. Mi lesz az átlók metszéspontjának a halmaza?
8. Szerkesztendő a háromszög, ha adott az oldalak, szögek, magasságvonalak és súlyvonalak közül három adat.
9. Egy ABC háromszög AC és BC oldalára kifelé ACB' és BCA' szabályos háromszögeket rajzolunk. Mutassa meg, hogy $AA' = BB'$ és hogy ezek 60° -os szöget zárnak be egymással.

10. Egy hatszög minden szöge 120° . Mutassa meg, hogy két szomszédos oldal összege megegyezik a szemben fekvő szomszédos oldalak összegével.
11. Egy trapéz hosszabbik alapja a , rövidebbik alapja b hosszúságú. Szárai derékszöget zárnak be egymással. Mutassa meg, hogy az alapok felezőpontját összekötő szakasz hossza $(a - b)/2$.
12. Mutassa meg, hogy egy a és b oldalú paralelogramma szögfelezői téglalapot határoznak meg, melyben az átlók hossza éppen $a - b$.
13. Egy ABC háromszög C csúcsából merőlegeseket bocsátunk az A illetve B csúcsokból induló külső és belső szögfelezőkre. Mutassuk meg, hogy az így nyert négy merőleges talppontjai egy egyenesen vannak!
14. Egy $ABCD$ négyszög belsejében felvett P pontot kössünk össze a négyszög csúcsaival.
  - a) Keressük meg azt a pontot, melyre az $AP + BP + CP + DP$ összeg minimális.
  - b) Bizonyítsuk be, hogy ez az összeg nagyobb a négyszög területének felénél.
15. Mutassa meg, hogy minden négyszögben van olyan oldal, amely kisebb valamelyik átlónál.
16. Egy ABC háromszög valamely belső P pontját tükrözzük az oldalakra, majd a kapott képet összekötjük ennek az oldalnak a végpontjaival. Az így nyert P_1, P_2 és P_3 pontok és a háromszög csúcsai tehát kifeszítenek egy hatszöget. Mi a feltétele annak, hogy ez a hatszög konvex legyen?
17. Adott egy szögtartomány belsejében egy R rögzített ponttal. Szerkesszünk minimális területű háromszöget, melynek egyik csúcsa R , másik két csúcsa pedig a szög szárain van.
18. Mutassa meg, hogy egy háromszög
  - a) a középvonalak által alkotott háromszög súlypontja megegyezik az eredeti háromszög súlypontjával,
  - b) a középvonalak által alkotott háromszög magasságpontja megegyezik az eredeti háromszög körülírt körének középpontjával,
  - c) hozzáírt köreinek középpontjai által alkotott háromszög magasságpontja megegyezik az eredeti háromszög beírt körének középpontjával.
19. a) Ha egy hegyesszögű háromszögben összekötjük a magasságtalppontokat, középen a talpponti háromszöget kapjuk, és a csúcsoknál még három darab háromszög keletkezik. Mutassuk meg, hogy a csúcsoknál keletkező háromszögek hasonlóak az eredeti háromszöghöz.
  - b) Bizonyítsuk be, hogy a talpponti háromszög beírt körének középpontja megegyezik az eredeti háromszög magasságpontjával.
20. Egy körnek AB átmérőjén úgy választjuk a C és D pontokat, hogy azok a kör középpontjától egyenlő távolságra legyenek. Mutassuk meg, hogy ha e két pontot a kör területének egy tetszés szerinti P pontjával összekötjük, akkor a $CP^2 + DP^2$ összeg állandó.
21. Bizonyítsa be, hogy egy paralelogramma átlóinak négyzetösszege megegyezik az összes oldalai négyzetének összegével. Tehát $2a^2 + 2b^2 = e^2 + f^2$.

22. Mutassa meg, hogy egy háromszög oldalai és súlyvonalai között fennáll a következő összefüggés: $a^2 + 4s_a^2 = 2(b^2 + c^2)$.
23. Egy háromszög három oldala fölé egy-egy négyzetet szerkesztünk. A négyzetek háromszögtől különböző csúcsai egy hatszöget alkotnak. Állításunk, hogy ennek a hatszögnek minden második oldala az eredeti háromszög valamelyik súlyvonala hosszának kétszeresével egyezik meg. Miért?
24. Bizonyítsa be, hogy a háromszög szögfelezőjét a szögfelezők metszéspontja a következő arányban osztja: A csúcs melletti rész úgy aránylik a másik részhez, mint a szögfelezőt közrefogó két oldal összege a harmadik oldalhoz.
25. Milyen hasonlósági transzformációk viszik a derékszögű háromszöget a magasság behúzásával keletkező kisebb derékszögű háromszögekbe? (Magasság és befogótétel!)
26. Egy tetraéderben a csúcsot és a szemközti lap valamelyik súlyvonalát tartalmazó sík hogyan osztja a szemközti lap területét?
27. Egy utca a Budapest térképen az A3 négyzetben van, míg egy másik a D7-ben. Ha egy négyzet 4×4 cm-es a térképen, míg a lépték 1:25 000-hez, akkor milyen tartományban mozoghat két a fenti utcákban lévő ház „légvonalbeli” távolsága?
28. Két egymástól 90 km-re levő adótorony hatósugara 75 illetve 60 km. A két tornyot összekötő szakaszra merőlegesen a nagyobb hatósugarútól 60 km-re halad egy egyenes út.
- Vegyen fel egy koordinátarendszert úgy, hogy az egyik adó legyen a kezdőpont, s ebben adja meg a másik adó koordinátáit, illetve az út egyenletét!
  - Határozza meg az út azon szakaszát, ahol mindkét adó fogható!
  - Hol nem fogható egyáltalán adás?
29. Egy körív alakú hidat helyezzen el úgy egy koordinátarendszerben, hogy a híd legmagasabb pontja legyen a rendszer kezdőpontja. Mi lesz az ív egyenlete, ha a hídfők távolsága 100 méter, és a híd „magassága” 5 méter?
30. a) Adja meg az $A = (2; 1)$ $B = (0; 4)$ és $C = (-5; -2)$ pontok által meghatározott háromszög súlypontjának koordinátáit!
- Adja meg az ABC köré írt kör középpontjának koordinátáit!
  - Adja meg ABC magasságpontjának koordinátáit!
31. Egy ABCD konvex négyszögben az AB szakasz A-hoz közelebbi harmadoló pontját H-t kössük össze a DC szakasz D-hez közelebbi harmadoló pontjával J-vel, valamint az AD szakasz ismét A-hoz közelebbi harmadoló pontját K-t a BC szakasz B-hez közelebbi harmadoló pontjával I-vel.
- Milyen arányban osztja a HJ szakaszt az IK szakasz?
32. Egy parabola keresztmetszetű tükröt helyezzen el úgy egy koordinátarendszerben, hogy a parabola „fenékpontja” éppen az origóban legyen. Ekkor a tükrök egyik szélső pontjának koordinátái: $(4; 4)$.
- Mi lesz a parabola egyenlete?

- b) Mi annak a körnek az egyenlete, amelyik átmegy a megadott $(4; 4)$ pontot, a parabola fénékpontján és a sugara 5 egység?
33. Bizonyítsuk be, hogy egy négyszög átlói akkor és csak akkor merőlegesek egymásra, ha a szemközti oldalak négyzetösszege egyenlő!
34. a) Hogyan határozza meg egy paralelogramma csúcsából az átlóinak felezőpontjába mutató vektort, ha az ebből a csúcsból induló két élvektorát a illetve b jelöli?
- b) Hogyan határozza meg egy trapéz csúcsából az átlóinak felezőpontjába mutató vektort, ha az ebből a csúcsból induló két élvektorát a illetve b jelöli, és az a vektorral párhuzamos oldalának a hossza éppen $|a|/2$?
- c) Hogyan határozza meg egy általános négyszög középvonalainak metszéspontjába mutató vektort, ha a sík egy pontjából a négyszög csúcsaihoz vezető vektorok rendre a, b, c, d ?
35. Jelölje az egység élhosszúságú szabályos tetraéder egy csúcsából kiinduló élvektorait a, b és c . Mi az eredménye a következő műveleteknek:
- a) $(a + b) \cdot c$
- b) $(a+b)(b+c)$
- c) $(a+b+c)(a-c)$?

Kombinatorika, valószínűségszámítás

- Legalább hány 13 tippes totószelvény kitöltésével biztosítható, hogy legyen legalább 5-ös találatunk?
- Hány lottószelvényt kell kitöltenünk a biztos telitalálathoz?
- Május 35-én a lottót úgy játsszák, hogy az 1, 2, 3, ..., 20 számokból 18-at húznak ki.
  - Hány szelvényt kell kitöltenünk a biztos telitalálathoz?
  - Hány kell ahhoz, hogy biztosan legyen legalább 15 találatunk?
- Két iskola legjobb sakkozói versenyeztek egymással. Mindenki mindenkivel egy játszmát játszott. Először az egy-egy iskolán belüli játszmákra: összesen 66 játszmára került sor. Az egész körmérkőzés 136 játszmából állt. Hány versenyző indult az egyik és hány a másik iskolából?
- Hány olyan egymáshoz nem hasonló háromszög van, amely tompaszögű, továbbá nem egyenlő szárú és mindegyik szöge fokokban mérve egész számot ad?
- Egy egyfordulós futballbajnokságon a csapatok sorrendjét a gólarányok figyelembevételével egyértelműen meg lehetett határozni. A bajnokságon volt olyan csapat, amelyet a nála jobb helyezést elért csapatok valamelyike nem győzött le. Bizonyítsuk be, hogy a bajnokság folyamán volt döntetlen mérkőzés is. (Egyfordulós futballbajnokságon minden csapat minden csapattal egyszer játszik. Minden egyes mérkőzés után a győztes csapat két pontot, döntetlen esetén mindkét csapat egy-egy pontot kap.)
- Hány téglalapot lehet kijelölni egy 6×10 -es négyzetrácsban úgy, hogy oldalaik rácsegyenesek legyenek?
- A sakktabla bal alsó sarkából a jobb felső sarokba hányféle útvonalon juthat el a bástya, ha a bástyát csak jobbra és fölfelé lehet tolni?

9. Az 1, 2, 3, 4, 5, 6 számjegyekből hány olyan hatjegyű számot készíthetünk, amely osztható
- a) 2-vel,
  - b) 3-mal,
  - c) 4-gyel,
  - d) 5-tel,
  - e) 6-tal,
- feltéve, hogy mindegyik számot csak egyszer használjuk fel.
10. Az 1, 2, 3, 4, 5, 6 számjegyekből hány olyan hatjegyű számot készíthetünk, amely osztható 3-mal, feltéve, hogy egy-egy számjegyet többször is felhasználhatunk? Mennyi ezeknek a számoknak az összege?
11. Mi a valószínűbb: két dobókockával legalább egy 6-ost vagy négy dobókockával legalább két 6-ost dobni?
12. Igaz-e, ha egy szobában véletlenszerűen összegyűlik 5 ember, akkor valószínűbb, hogy van köztük két olyan, aki a hét ugyanazon napján született, mint az hogy nincs két ilyen ember? Miért?

Az egységes érettségi feladatgyűjtemény

129, 140, 157, 172, 205, 208, 227, 232, 237, 242, 2584, 2586, 2612, 2615, 2619, 2609, 2604, 2658, 2662, 2667, 2677, 2710, 2727, 2729, 2739, 2747, 2761, 2777, 2770, 2779, 2894, 2927, 2918, 2912, 2809, 2863, 2957, 2958, 2960, 2949 sorszámú feladatai.